

# LA MALETA DE FIGUERES

FOTOGRAFIA: JOSEP MARIA DACOSTA

TEXT: JOAN MANUEL SOLDEVILLA

## La maleta de Figueres

Joan Manuel Soldevilla  
Josep Maria Dacosta



Ajuntament de Figueres  
Edicions Cal·lígraf

Figueres, 2015  
Primera edició – març 2015

Producció editorial  
Edicions Cal·lígraf, SL  
Monturiol, 2, 1r, 1a  
17600 Figueres  
Tel. (0034) 615261764  
www.edicionscalligraf.com  
info@edicionscalligraf.com

Direcció artística  
Mercè Riba

Disseny gràfic i maquetació  
Kame editors

ISBN  
978-84-942994-6-9

Dipòsit legal  
GI-219-2015

© del text: Joan Manuel Soldevilla

© imatges: Josep Maria Dacosta

© d'aquesta edició: Edicions Cal·lígraf, SL

Imatge de la coberta: Torre Galatea

Queda rigorosament prohibida, sense l'autorització per escrit dels titulars del copyright, la reproducció parcial o total d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic.

<b>INTRODUCCIÓ</b>	<b>•</b>	<b>6</b>
<b>ENERGÈTICA</b>	<b>•</b>	<b>11</b>
<b>DINÀMICA</b>	<b>•</b>	<b>23</b>
<b>ARQUITECTÒNICA</b>	<b>•</b>	<b>39</b>
<b>GASTRONÒMICA</b>	<b>•</b>	<b>55</b>
<b>SIMBÒLICA</b>	<b>•</b>	<b>67</b>
<b>LÚDICA</b>	<b>•</b>	<b>81</b>
<b>INSÒLITA</b>	<b>•</b>	<b>99</b>
<b>ENIGMÀTICA</b>	<b>•</b>	<b>115</b>
<b>DESENCRIPTADOR</b>	<b>•</b>	<b>138</b>
<b>AUTORS</b>	<b>•</b>	<b>150</b>

# INTRODUCCIÓ

## Figueres, any 3015

La troballa de l'anomenada *Maleta de Figueres* ha comportat un veritable terratrèmol per a la nostra societat. La comunitat científica ha vist trontollar molts dels seus principis i hipòtesis, els historiadors s'han vist obligats a replantejar moltes de les seves formulacions i la majoria dels ciutadans hem seguit amb passió totes les diverses revelacions que es generaven a mesura que s'anaven desvelant els continguts de la maleta. Ningú sembla haver quedat indiferent davant del que ha estat qualificat com el descobriment més important del nou mil·lenni, i així ho demostren la repercussió i el seguiment que ha tingut la notícia en tots els mitjans terraquüs i interestel·lars.

En un primer moment, la notícia de la troballa de la *Maleta de Figueres* va trasbalsar la comunitat, que esperava amb ansietat poder accedir als seus continguts; es va fer difícil explicar per quina raó no es mostrava tot el material i per què es volia esperar la intervenció de científics i experts. Va ser un procés necessari per poder preservar el contingut del seu deteriorament i, per damunt de tot, per aconseguir generar un discurs coherent i sòlid que expliqués la significació del material, a voltes incomprendible. Aquesta decisió va propiciar un seguit de rumors i formulacions, sovint esbojarrades i sense cap mena de rigor, que fantasiejaven al voltant de tot el que s'havia localitzat en una maleta que a voltes era comparada amb un cofre del

tesor i, en d'altres ocasions, amb la Caixa de Pandora. Res més lluny de la realitat, com demostrarà aquest llibre que ara presentem als lectors.

El fet de presentar en un llibre els continguts de la troballa vol ser un homenatge a un objecte que va marcar la transmissió de la cultura de la humanitat al llarg de centenars d'anys. Avui no se'n fan, de llibres, i els pocs que conservem dels temps passats han esdevingut una raresa i desperten la nostra admiració. Però els temps de la *Maleta de Figueres* era la darrera època dels llibres, i ens ha semblat que era un projecte d'una gran coherència emprendre el complex projecte d'editar-ne un —un procés lent i feixuc— per poder presentar a tota la comunitat què hi havia a l'interior.

La troballa va ser localitzada durant les excavacions destinades a crear els fonaments de la nova base de comunicacions, situada finalment, després d'intensos i llargs debats, a les coordenades 44-12x33-612 del nostre territori. Inicialment es va pensar que era un residu sense cap valor, però el fet de veure una cosa tan poc habitual com era el nom del propietari imprès —el senyor Samsonite, del qual encara no s'ha trobat cap documentació ni referències en els arxius de la comunitat—, ràpidament va propiciar l'interès dels investigadors. El primer que es va fer va ser intentar datar les restes; a l'interior es van trobar el que semblaven peces de roba en estat avançat de descomposició, algun rastre de paper i, el més important, un petit

objecte de plàstic i metall, que va esdevenir la clau de la troballa. Tot plegat, mitjançant els protocols científics de datació més rigorosos i després d'un procés molt laboriós, va permetre situar l'origen de la troballa, amb una precisió considerable, pels volts del 2015, és a dir, mil anys abans de l'actualitat.

La petita peça esmentada, que s'ha mostrat a bastament des del moment del seu descobriment, era un petit arxiu de dades, un magatzem d'imatges del qual no sabem l'ús precís que tenia; segons alguns historiadors, permetia conservar informació que, a través del contacte amb la pell, era transmesa al cervell humà pel sistema nerviós. Altres experts indiquen que la tecnologia del moment no era tan avançada i que en realitat eren dispositius que, de manera rudimentària, s'havien de connectar a una màquina que els descodificava i els mostrava, potser en una pantalla. En tot cas, el més important va ser el fet de poder recuperar uns documents de la Figueres de fa mil anys, una font d'informació excepcional si valorem la manca de dades que s'han conservat d'aquella època de la nostra història.

El conjunt del material recuperat consisteix en un seguit d'imatges bidimensionals i fixes que retraten moments de la vida quotidiana, dels personatges i dels llocs que en aquell moment devien ser significatius. De la mateixa manera, dins de l'arxiu de dades s'ha localitzat un document escrit, signat per una persona anomenada *alcaldessa* —suposem que deu ser una màxima autoritat de l'època—, en

el qual es fa una reflexió sobre la ciutat. Hem decidit incorporar aquest document al llibre, un text que, a més, ens ha servit per estructurar els diversos apartats que ordenen la mostra de les imatges.

### FRAGMENTS RECUPERATS DEL DOCUMENT SIGNAT PER MARTA FELIP TORRES. NO S'HA POGUT RESTAURAR EL TEXT EN LA SEVA TOTALITAT

Als homes i les dones d'arreu, la recerca de la seva felicitat, dels seus somnis i de la seva llibertat els és inconcebible sense la confiança, la tranquil·litat i la garantia de sentir-se confortats pel que els envolta. Les ciutats, amb més o menys fortuna, exerceixen aquesta funció i condensen il·lusions, oportunitats, tradició, memòria, modernitat [...].

El caràcter **energètic, dinàmic** i viu de Figueres s'ha relacionat sovint amb la tramuntana, aquest vent del nord que ens desperta i que pentina el paisatge empordanès. La tramuntana ha propiciat molta literatura a l'hora de definir el tarannà eixelebrat i apassionat alhora d'alguns dels nostres ciutadans més il·lustres, però... és possible que també sigui ella la que elevi Figueres a la categoria de **simbòlica**? [...]

La nostra cuina també es beneficia de l'enclavament geogràfic en què tenim la gran sort de viure. La Figueres **gastronòmica** desperta els sentits, fa una olor que enamora

perquè a la seva cuina els ingredients són variats i de qualitat, productes que fan una delícia de la barreja entre tradició i innovació, la qual s'aplica també als vins [...].

És fonamental que no perdem de vista el nostre esperit creatiu i **lúdic**. Figueres aixopluga, sota denominacions diverses, un bon nombre d'entitats amb l'objectiu d'actuar com a dinamitzadores i de fer una gran tasca de cohesió social. Però alhora, totes aconsegueixen estructurar un moviment cultural de gran abast.

[...] Passejant pels carrers de Figueres, veiem l'admiració dels visitants davant el que per a nosaltres és tan quotidià. Figueres resulta **insòlita i enigmàtica** als forasters i els clics de les càmeres se l'apropien; tot aquest dinamisme s'escampa per la ciutat com un joc que, en realitat, descobreix el ric patrimoni **arquitectònic** de Figueres i proposa una immersió en la seva història particular. Aquest és l'escenari de la nostra memòria, que ens fa més rics i més savis. [...]

Creure en la ciutat, treballar per a ella, és una aposta segura davant del futur que sempre se'ns presenta [...]. Aquest és l'objectiu que fa avançar la societat, i la figuerenca no es queda enrere en aquest propòsit. Al llarg de la seva història, Figueres ha vist com pintors, fotògrafs, compositors, arquitectes, escriptors... feien de la ciutat l'espai perfecte per a les seves creacions. [...] Només espero que aquesta personalitat intransferible es mantingui així per molt de temps.

Marta Felip i Torres  
Alcaldessa de Figueres

El gruix d'imatges recuperades ens planteja un seguit d'interrogants. El primer, el relatiu a la naturalesa i la denominació d'aquests tipus d'arxius. Alguns historiadors han trobat documents que parlen de la seva importància al llarg del segle xx i les denominen *fotos*; d'altres parlen del concepte *fotografies*, tot i que tots dos termes, per similitud evident, podrien ser gairebé sinònims; alguns altres han proposat que el veritable nom era *filmines*, i més endavant han sorgit molts altres noms a partir de l'estudi dels pocs arxius que s'han conservat: *diapositives*, *cromos*, *retrats*... Quina era la finalitat d'aquestes *fotos* o *cromos* en aquells inicis del segle xxi? Les fonts ens parlen sovint del seu valor documental, tot i que fins ara pràcticament no se'n conservava cap, i, per descomptat, mai en tan bon estat. Quin sentit tenia retratar allò que els habitants veien diàriament pel carrer? A qui es mostrava? Els habitants d'aquell temps oblidaven tot el que veien i es trobaven en l'obligació de documentar-ho? Era aquest oblit immediat conseqüència d'alguna de les epidèmies que, en aquella època, van castigar amb duresa la població? Formaven part d'algun ritual? El cert és que, fins ara, els historiadors i els investigadors no s'han posat d'acord a l'hora de contestar aquests interrogants. No hi ha dubte que la troballa de la *Maleta de Figueres* i la possibilitat de veure per primer cop aquestes primitives estampes bidimensionals transformaran l'estudi i les valoracions d'aquests documents, que, pel que sembla, van tenir una gran transcendència al llarg de més de dos-cents anys.

Qui va fer les fotos que ara presentem? Més enllà del nom inscrit a la maleta, no en sabem res més, no només de la seva identitat, sinó de la seva funció dins l'organització

social. Podem suposar que era un aborigen del territori, ja que sembla moure's amb facilitat per diversos racons de la ciutat, tot i que també es podria tractar d'un viatger, el que s'anomenava en aquells temps un *turista* o *torrista*—no en queda clara la denominació—, algú que practica un costum força arrelat en aquells moments, el *viatge*, una activitat que consistia a desplaçar-se físicament d'un lloc a un altre només per veure altres comunitats i espais geogràfics. Si no sabem qui era, encara sembla més complex saber per què feia aquest arxiu de la vida de la ciutat: era un objectiu personal? Estava destinat a un dels populars llibres de llavors? Era un intent desesperat de deixar memòria d'uns emplaçaments abans que els destruïssin? Les motivacions que hi ha al darrere d'aquest projecte ens són absolutament desconegudes i qualsevol explicació, des de la més banal fins a la més compromesa, sembla, ara com ara, possible.

De fet, per no saber, encara no hem esbrinat com es feien aquestes instantànies; el dispositiu que s'ha trobat, com ja hem comentat, només era un petit arxiu portàtil. Algun expert l'ha qualificat com a *llapis*, però sembla clar que aquesta denominació és un disbarat, des del moment que sabem que un llapis—descobriments recents ens ho han confirmat—era un objecte molt més primitiu, semblant a un tros de carbó, destinat a imprimir directament fulls de paper. Com arribaven les imatges, doncs, a aquest petit magatzem? Sembla que la transmissió telepàtica encara no era coneguda en aquells temps primitius i, per tant, devia existir algun tipus d'aparell per captar les imatges, que, després, es podien traspasar al dispositiu que ha arribat fins als nostres dies.

Fos com fos, el cert és que la *Maleta de Figueres* ha desmuntat moltes de les formulacions que explicaven el nostre passat i, en conseqüència, el nostre present, i que, més que donar respostes, el que ha aconseguit és generar un reguitzell d'interrogants, que avui volem compartir amb tota la comunitat. En aquest llibre que avui finalment presentem, volem mostrar una selecció de les imatges que s'han recuperat, fascinants, gairebé hipnòtiques per la seva singularitat i per la possibilitat que ens ofereixen de fer un veritable viatge cap al passat; una experiència privilegiada ara que, en ple segle xxxi, sembla cada cop més probable que es faci realitat la possibilitat de viatjar en el temps. De totes maneres, conscients que en la majoria dels casos les fotos resulten incomprensibles, hem encomanat a un seguit d'experts la redacció d'uns textos breus d'acompanyament que expliquin la significació real que tenien. Historiadors, tecnòlegs, descriptadors, arqueòlegs, filòlegs, metges i etnòlegs, entre d'altres, tots ells personalitats reconegudes del camp de la recerca, han treballat plegats a l'hora de buscar explicacions que, de forma rigorosa, fessin entenedora la significació d'unes imatges que, al llarg de més de mil anys, han romàs dormides esperant la nostra mirada. Els nostres avantpassats ens van enviar—era un sistema de comunicació habitual en aquells temps—un missatge dins d'una ampolla; avui, aquesta ampolla ha arribat a la nostra platja i estem preparats per llegir-ne el missatge.

2015

3015

# ΕΝΕΡΓΕΤΙΚΑ





va ser el que proclamava, sense cap base científica, que ens trobàvem davant d'un ou monumental que generava un camp elèctric en el moment en què es començava a trencar per deixar sortir una cria d'au. Aquest disbarat —altres fotos han mostrat la mida d'aquests ous, que pel cap baix devien tenir l'alçada d'un homínid de l'època—, va desencadenar un seguit d'hipòtesis

tat era un dels motors energètics d'aquells temps primitius i que, per recollir aquesta energia, es creaven estructures que canalitzaven l'electricitat generada pels fenòmens atmosfèrics per després poder-la distribuir; aquesta captació es feia amb mètodes elementals que no coneixem, però que esdevenen un repte de recerca per a la comunitat científica.

Aquesta imatge, una de les poques que es van difondre quan es va fer pública la troballa de la *Malleta de Figueres*, mostra fins a quin punt han estat prudents i encertades les autoritats a l'hora de retenir el contingut del descobriment, tot esperant l'estudi i l'anàlisi dels experts que ara presentem. La simple mostra d'aquest cromo va desfermar en el seu moment un seguit

encara més absurdes, segons les quals a l'inici del segle XXI existien bèsties descomunals que naxien d'aquests ous; o que aquestes formes contenien reproduccions d'éssers humans generats per via de l'enginyeria genètica. Unes idees absurdes, insistim, que la comunitat científica ha rebutjat amb solidesa, però que, malauradament, han generat un corrent de comentaris

Pel que fa al valor simbòlic de l'escultura, la imatge, juntament amb alguna més de les que s'han localitzat en la troballa, demostra que el culte als ous era un dels trets identitaris de la comunitat, fins al punt que es construïen monuments de grans proporcions; possiblement estem parlant d'alguna mena de ritual associat a la fertilitat, propi de comunitats poc evolucionades, però que

d'hipòtesis absurdes que es van començar a escampar com una taca d'oli i que van generar valoracions que, sota l'aparença de comentaris d'experts, van confondre i desconcertar el conjunt de la comunitat. De tots els rumors que van sorgir al caliu de la difusió de la imatge —alguns dels quals, increïblement, van ser considerats dignes de tota credibilitat—, el més escandalós

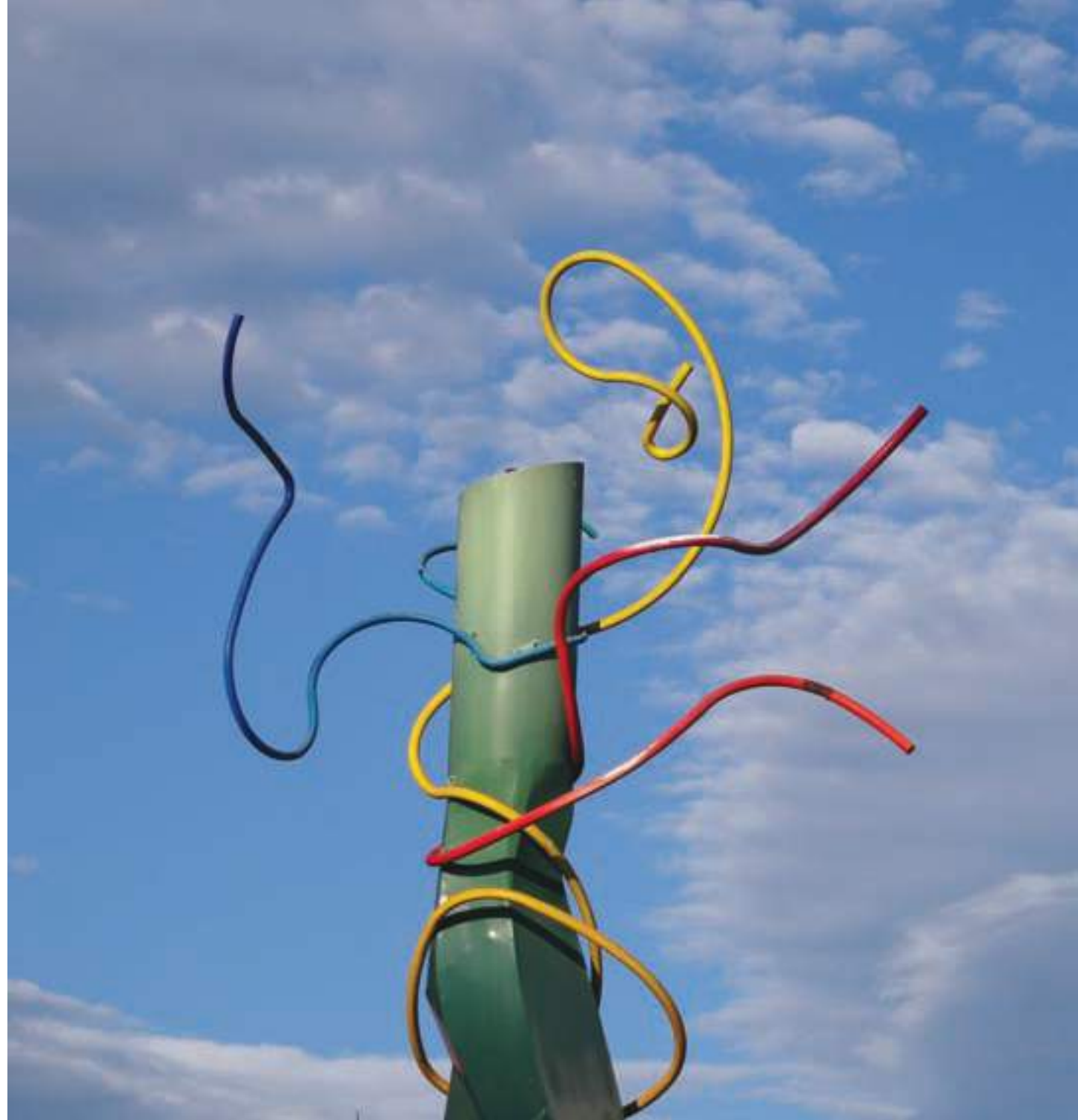
per part d'un sector de la nostra comunitat que escampa la idea que les autoritats amaguen informació i modifiquen la realitat històrica. Avui podem afirmar, i totes les proves són concloents, que som davant d'una escultura funcional, és a dir, una commemoració simbòlica que, a més, en aquest cas esdevé un pol d'atracció magnètica. Els estudis demostren que l'electrici-

tenia una gran presència en la vida quotidiana d'aquells temps; de fet, en alguns documents conservats que reproduïen la parla col·loquial d'aquell temps, es detecta la invocació permanent d'aquest embrió en frases com *quins ous, no em toquis els ous* o *té un parell d'ous*. Possiblement es devia tractar d'un culte de base popular, no reglat però tolerat per les autoritats de l'època.

La voluntat artística dels antics pobladors és un aspecte que sempre sorprèn tant els investigadors com qualsevol dels nostres contemporanis. Amb mostres molt heterogènies, que poden anar des de les més elaborades fins a les més primitives, és evident que qualsevol oportunitat s'aprofitava per dur a terme alguna intervenció creativa que buscava alguna cosa més que la funcionalitat.

El cas que ens ocupa n'és un bon exemple. Ens trobem davant d'una antena, és a dir, un primitiu emissor i receptor d'ones, que permetia la comunicació per mitjà d'impulsos electromagnètics. El seu ús era ampli, i tant podia servir per atendre les interconnexions a través dels anomenats *telèfons*, com per rebre ones que després es descodificaven en imatges i sons. És molt possible que cada un dels colors de les branques de l'antena servís per a un tipus d'ona diferenciada; ara bé, malgrat la funcionalitat, cal remarcar la voluntat creativa de l'operari que la muntava, retorçant i encreuant els diversos filaments fins a aconseguir una composició d'innegable bellesa.

Dü• äq1Δ M6R2  
y tGsj'jrD6U'T. m  
bLd&zÖcV (□\*z)  
Dü• äq1Δ M6R2  
ÖcV (□\*z)n □ ?s  
Dü• äq1Δ M6R2





La convivència de sistemes de captació energètica molt evolucionats per a l'època amb altres de primitius ens mostra la diversitat d'una societat en crisi, com va ser la del segle XXI. Enfront de models elèctrics que permetien el desenvolupament, per exemple, dels transports, aquest cromò ens mostra un vehicle rudimentari mogut per energia de vapor; com les velles màquines de segles anteriors, encara

eren freqüents aquests sistemes poc sostenibles i menys eficients que, a causa del seu baix cost, eren utilitzats freqüentment per una gran part de la població.





Les peces recollides a la *Maleta de Figueres* sovint ens plantegen enigmes absolutament irresolubles, desconcertants, i aquest document n'és un bon exemple. Què és, aquest objecte? Quina funció tenia? Per què el captador d'imatges va decidir que s'havia de recollir en el seu arxiu? Si bé sovint trobem elements contextuals que ens ajuden a identificar la significació o la funció d'un

nària. Tot i que inicialment podria semblar vidre, l'estudi de la forma ha permès deduir sense cap mena de dubte que el material constituïu havia de ser tou i mal-leable, i que per això la corda superior el tensava i permetia que se n'obris la boca. Aquesta mena, doncs, de bossa de plàstic transparent, o translúcid, la veiem emmarcada

n'hi havia diversos escampats per la ciutat, que, possiblement, es penjaven pels carrers quan els savis —recordem la importància de la casta dels meteoròlegs— anunciaven l'arribada del període de pluges. Alguns experts plantegen la teoria que el cable que tensava aquestes bosses era en realitat una canalització que permetia conduir el líquid que es recollia a dipòsits que, des-

edifici o d'un símbol, aquí som davant d'un objecte gairebé despulat de qualsevol referent que ens permeti establir deduccions; la recerca, en aquest cas, esdevé un repte i ens veiem abocats a formular hipòtesis que, sempre guiades pel rigor de la comunitat científica, en facin possible una explicació raonable; no sabem si certa, però, si més no, prou sòlida per considerar-la probable.

en una imatge que ens mostra un dia rúfol i plujós, i és a partir d'aquesta coincidència que els experts formulen una primera explicació: devia ser un receptacle de pluja. Tenim constància de períodes de gran sequera al llarg dels darrers mil anys, uns cicles que se'ns fan difícils d'imaginar i que afortunadament han quedat superats en

prés, distribuïen l'aigua entre els habitants. Altres experts proposen, però, que el receptacle de plàstic era particular i que cada família en disposava d'uns quants per poder recollir aigua per al consum propi. Fos com fos, l'objecte constitueix una nova mostra de la capacitat dels nadius per buscar i trobar solucions als problemes que assaltaven la seva quotidianitat.

El nostre equip multidisciplinari ha derivat l'estudi d'aquesta imatge als experts en objectes antics, els quals han intentat esbrinar quin tipus de material podia ser el que va servir per construir aquest estrany receptacle; han arribat a la conclusió que es devia tractar de plàstic, un producte sintètic que es va popularitzar al llarg del segle XX i que va tenir una expansió extraordi-

el nostre 3015, però que van marcar la vida de milers de persones. Ens trobem davant d'algun element recol·lector de pluja que permetia emmagatzemar grans quantitats d'aigua? La hipòtesi sembla raonable. No sabem la mida de l'objecte de la fotografia, però podem deduir que era gran i significatiu —això explicaria el motiu de la foto— i que





Aquest arxiu no es va poder descodificar fins molts mesos després de la troballa arqueològica; mentre els experts en el passat intentaven buscar el significat de la fotografia anterior, els tècnics invertien tots els esforços a poder obrir una imatge que, per raons desconegudes, no es podia visionar. Després de molts esforços, i quan aquest llibre estava a punt d'arribar a les màquines d'impressió reconstruïdes, finalment hi vam poder tenir accés. Un èxit tecnològic que demostra, a més, l'extraordinària

capacitat analítica dels nostres equips multidisciplinaris de recerca històrica, que ja havien intuït la utilitat i la funció de l'objecte misteriosos. Ara, amb aquesta perspectiva general, no hi ha cap dubte que es tracta d'una xarxa de peces destinades a la recollida d'aigua els dies de pluja, una estructura primitiva però enginyosa que aconseguia abastar la majoria de les llars.

©Ú•□äq1Δ□MöRz  
y tGsjrDöU'T.□n  
bLd&2ÖcV□ (□\*z)  
©Ú•□äq1Δ□MöRz  
ÖcV□ (□\*z)n□ ?é  
©Ú•□äq1Δ□MöRz